

N. N. MOROȘAN, CERCETĂTOR AL FAUNELOR DE MAMIFERE NEOGENE

de COSTIN RĂDULESCU

Ne propunem, în cele ce urmează, o scurtă analiză asupra studiilor efectuate de N.N. Moroșan în domeniul paleontologiei mamiferelor, subiect care a constituit un capitol adiacent la preocupările de ordin științific ale acestui cercetător.

N.N. Moroșan a dedicat un studiu independent dinoteridelor din România. Această lucrare, una din contribuțiile paleontologice cele mai importante ale sale, intitulată *Contribution à l'étude de la dentition et de la distribution paléogéographique des Dinotheriids de Roumanie*, a văzut lumina tiparului în 1936 în Analele Științifice ale Universității din Iași 22, fasc. 1—4, p. 256—279, cu 2 fig. în text și 3 planșe.

Studiul cuprinde descrierea pieselor paleontologice din colecția Muzeului de Istorie Naturală din Chișinău colectate din raza localității Volcineț, situată în fostul județ Lăpușna și din alte puncte fosilifere. La Volcineț, dinoteridele sunt reprezentate printr-un fragment de incisiv, premolari (trei maxilari și unul mandibular), un fragment de mandibulă având seria dentară „in situ” (cu excepția ultimului molar) și, de asemenea, prin fragmente de oase lungi.

Pentru efectuarea acestui studiu paleontologic, N.N. Moroșan, cu extremă probitate științifică, se deplasează la Volcineț pentru a examina stratigrafia depozitelor în care fuseseră descoperite resturile de dinoteride. În această împrejurare află că, de mai bine de o jumătate de secol, localnicii au extras din râpele de la „Patruja” oase întregi pe care, fiind tari ca piatra, cu greu le-au spart cu ciocanele, folosindu-le apoi ca material de construcție.

Descrierile paleontologice sunt precise și metodice, păstrându-și valabilitatea și în prezent. Autorul folosește în comparații materialele publicate de Gregoriu Ștefănescu (1878, 1896, 1910) și Sava Athanasiu (1907), identificând la Volcineț două forme de *Dinotherium*: *D. gigantissimum* Ștefănescu și *D. giganteum* Kaup. În considerațiile sale de ordin taxonomic, N.N. Moroșan evaluează cu multă prudență criteriile privind morfologia dentară și dimensiunile, pentru a se înscrie contra opiniei emise de S. Athanasiu, care nu acorda uriașului *Dinotherium* descris de Ștefănescu decât o valoare de varietate (taxon subspecific în nomenclatura sistematică actuală) în cadrul speciei *D. giganteum*.

În aceeași lucrare, N.N. Moroșan semnalează piese dentare de *D. giganteum* la Telenesti, în fostul județ Orhei și Cîmislia, în fostul județ Tighina, ca și resturi de oase lungi la Visterniceni (lângă Chișinău) pe care le atribuie speciei *D. gigantissimum*.

Din studiul lui N.N. Moroșan reies două concluzii importante. Prima, de ordin sistematic, se referă la interpretarea taxonului creat de Ștefănescu, *D. gigantissimum*, care este recunoscut drept o specie independentă, termen final al liniei filetice europene *D. bararicum* Meyer (= *curvieri* Kaup) — *D. giganteum* — *D. gigantissimum*. Cea de-a doua concluzie, de ordin biostratigrafic, se referă la echivalarea posibilă între nisipurile

cu *Dinotheridae* de la Volcineț și nisipurile de Balta, caracterizate, la rândul lor, prin prezența speciei *D. gigantissimum*, ansamblul fiind atribuit bazei pliocenului. Ambele concluzii au fost confirmate de cercetările ulterioare.

Menționăm că, în continuarea preocupărilor sale referitoare la *Dinotheridae*, N.N. Moroșan publică, în același an (1936), în Bulletin de la Société Géologique de France (V^e série, t. VI, p. 109—111, cu 1 planșă și 1 tablou cu dimensiuni), un subiect similar privind molari de *Dinotherium* provenind din Scandinavia (?), păstrați la Muzeul din Chișinău (*Les molaires de Dinotherium provenant de Scandinavie (?) au Musée de Kichineff (Bessarabie)*).

Este vorba de doi molari care, conform unor indicații, ar fi provenit din Scandinavia. Din nefericire, din notița care însoțea piesele nu s-a putut deduce amplasarea geografică exactă a molarilor de *Dinotherium*. și N.N. Moroșan păstrează toate rezervele asupra acestei „surprinzătoare” descoperiri.

Discutând dimensiunile pieselor (P4 și M3), autorul ajunge la concluzia ca ele trebuie repartizate speciei de talie foarte mare, descrisă de Ștefănescu (*D. gigantissimum*).

M-am oprit asupra acestui articol deoarece el face să reiasă, o dată mai mult, spiritul de observație, exactitatea descrierilor morfologice, ca și prudența de care dă dovadă N.N. Moroșan în aprecierile sale de ordin sistematic și paleogeografic.

O contribuție deosebit de importantă la cunoașterea mamiferelor neogene se referă la exploatarea binecunoscutului zăcămint fosilifer de la Cimișlia. Circumstanțele descoperirii au fost expuse într-un scurt articol din Notations Biologicae (*Un nou cuib de mamifere fosile în România*), 2, 1934, 1), redactat în limba română și însoțit de un rezumat francez.

Cu sprijinul profesorului Ion Simionescu, N.N. Moroșan întreprinde, începând din 1933, săpături sistematice în cuibul fosilifer din această localitate. Numeroase resturi de mamifere vor ajunge în colecția Laboratorului de paleontologie al Universității din București, unde sunt păstrate și în prezent.

Pe baza acestui material, vor apare, între 1938 și 1941, o serie de publicații ale prof. Ion Simionescu și ale unor colaboratori. În introducerea primei contribuții asupra *Mamiferelor pliocene de la Cimișlia*, consacrată carnivorelor (apărută în 1938 în Publ. fondului Vasile Adamachi al Academiei Române), prof. Simionescu precizează : „De curând s-a găsit o nouă lentilă cu bogate oase, mult mai la răsărit de Taraclia, la Cimișlia (jud. Tighina), în apropiere de hotarul județului Cahul. Datorită sprijinului material dat de Academia Română, fostul meu elev, bursier al fondului V. Adamachi, d-l N.N. Moroșan, profesor la liceul M. Eminescu din Chișinău, în câțiva ani a adunat pentru laboratorul de paleontologie de la Universitatea din București o bogată colecție din culcușul de la Cimișlia”.

Vor vedea, ulterior, lumina tiparului lucrările privind unele ierbivore (*Helladotherium*, 1939), *Proboscidiienii* (1939), *Rinocerii* (1940) și *Rumegătoarele* (1941). Pe baza resturilor de la Cimișlia, Virginia Barbu, asistenta prof. Simionescu, își va elabora teza asupra genului *Hipparion*. Această lucrare nu va fi tipărită însă decât în 1959, în Editura Academiei.

Prin săpăturile sistematice efectuate și colectarea resturilor fosile de la Cimișlia, N.N. Moroșan, chiar dacă nu a tratat personal vreunul din ordinele de mamifere apărute acolo, a adus științei o contribuție a cărei importanță este cum nu se poate mai evidentă. Interesantul și frumosul material paleontologic de la Cimișlia, din colecția Laboratorului de Paleontologie al Universității din București, este un martor elocvent al pasiunii pentru cercetare care a caracterizat întreaga activitate științifică a lui N.N. Moroșan.

RECHERCHES DE N. N. MOROȘAN SUR LA FAUNE DE MAMMIFÈRES NÉOGÈNES

RÉSUMÉ

On présente brièvement les recherches entreprises par N.N. Moroșan sur la faune de mammifères néogènes. Il s'agit d'une étude sur la dentition et la distribution paléogéographique des Dinotheriides de Roumanie, d'un article sur les molaires de *Dinotherium* en provenance de Scandinavie (?) et de la note signalant la découverte d'un nid fossilifère avec mammifère : miocènes à Cimișlia.